

Motivace a nadání

Eva Trnová

PdF MU

trnova@ped.muni.cz

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MOTIVACE

- **Co je to???**
- Motiv
- Motivace
- Motivování
- Potřeby
- Zájem

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Motivy

- psychické vlastnosti (dispozice) osobnosti
- **vnitřní příčiny chování** - spjatý s emocemi
- Definice podle Younga :

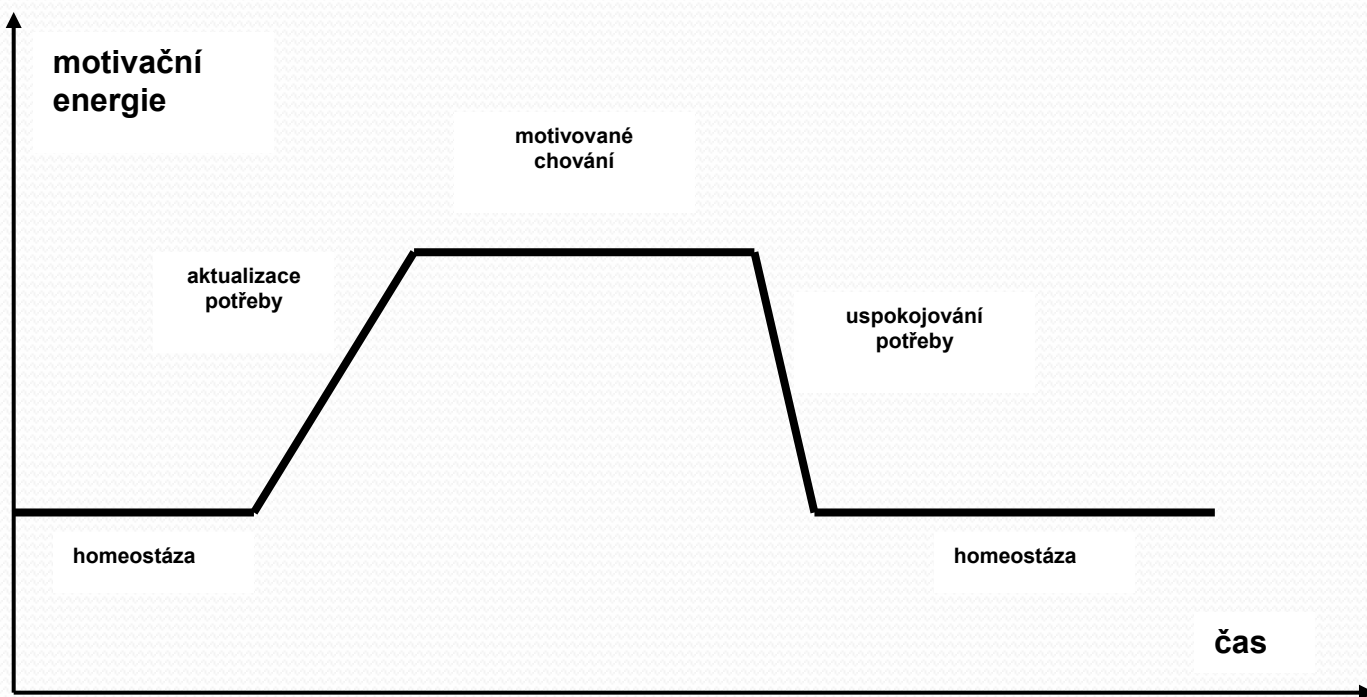
Motivy jsou **faktory, které vzbuzují, udržují a zaměřují chování**. Motiv tedy **determinuje chování**, které cíleně směřuje k určitému psychickému stavu, jemuž říkáme **uspokojení určité potřeby**.

Motivace

- **psychický proces**, ve kterém se **motivy realizují v chování** jedince
- probíhá intrapsychicky, je však těsně svázána s vnějšími vztahy člověka k předmětům a jevům v okolí
- **Kladná motivace** - je doprovázena kladnými emocemi,
- **Záporná motivace** - doprovázena zápornými emocemi.

- **Vnitřní motivace** - tehdy, jestliže činnost, ke které vede, uspokojuje vyvolanou potřebu (je pouze kladná).
- **Vnější motivace** - tehdy, jestliže činnost, ke které vede, uspokojuje jinou (zástupnou potřebu).

Průběh motivace

Motivování

- **forma a obsah vnější stimulace**, kterou je motivace u člověka vyvolávána
- **motivované chování** je ovlivněno nejen motivem, ale i situací, ve které se člověk nachází

Zájem

- ***zvláštní motiv***, jehož základem bývá více potřeb, které mohou být vrozené i získané
- ***složitý motiv*** - provázanost motivační a emoční složky
- může vyrůstat z různých skupin potřeb
- vyvolává vnitřní kladnou motivaci

Potřeby

- jsou to nejjednodušší motivy
- základní vlastností potřeb je možnost jejich uspokojení.
- **homeostatický princip** - při uspokojení potřeb člověka je jeho organismus ve stavu fyzické a psychické stability
- vzbuzení (aktualizaci) potřeby a vzniku motivu – porušení homeostáze

Struktura žákových fyziologických a psychických potřeb (Maslowova pyramida potřeb)

- (1) **fyziologické potřeby** - přijímání kyslíku, vody a potravy, vyměšování, vydechování oxidu uhličitého, sex, vyhnutí se škodlivinám, horku, chladu, bolesti, smyslová a svalová aktivita, odpočinek
- (2) **potřeby bezpečí** - v rodině, v kolektivu spolužáků
- (3) **potřeby sounáležitosti a lásky**
- (4) **potřeby uznání** - kompetence, respekt, prestiž, obrana, autonomie, dominance
- (5) **potřeby seberealizace** - vlastnictví, hra a zábava, postavení v zaměstnání a společnosti, poznávání a vzdělávání - snaha naplnit své schopnosti a záměry.

Důležité je, že každý jedinec si vytváří vlastní (individuální) hierarchii potřeb a vzniká tak motivační zaměření osobnosti, které se v dalším životě může zčásti měnit.

Psychické potřeby žáka

- (a) **sociální potřeby** - identifikace, pozitivní vztahy (učitel-žák), prestiž, vliv, autonomie kompetence (kladné i záporné)
- (b) **výkonové potřeby** - dosažení úspěchu, vyhnutí se neúspěchu (kladné i záporné)
- (c) **poznávací potřeby** - zájem o vyučovací předmět (pouze kladné)

Zásady motivování žáka

- **individuální motivování**
- **variabilita**
- **přiměřenost**
- **optimální míra motivace**
- **formování spektra potřeb žáků**
- **tvorba zájmu**
- **přechod od vnější motivace k motivaci vnitřní**
- **přechod od kvantity motivace k její kvalitě**
- **potlačování záporné motivace**
- **cílevědomost**
- **systematičnost**
- **provázanost s dalšími technologickými prvky výuky**

Vnitřně předmětové (přírodovědné) poznávací motivační vyučovací techniky

- **nezáměrné vnímání a experimentování**
- **modelování přírodních objektů a jevů**
- **systematizace vědomostí**
- **podobnost a analogie objektů a jevů**
- **problémové úlohy a projekty**
- **jednoduché experimenty a hračky**
- **empirické a intuitivní vědomosti**
- **naučné filmy, videopořady a počítačové programy**
- **paradoxy, kouzla a triky**
- **humor v přírodovědě**
- **didaktické hry a soutěže**

Mezipředmětové poznávací motivační vyučovací techniky

- vzájemná aplikace přírodovědných vědomostí a jejich užití v technice a jiných oborech
- přírodověda a život člověka
- historie přírodovědných objevů a osudy významných přírodovědců
- informační technologie (počítače aj.) v přírodovědě
- vědecko-fantastická literatura a film
- přírodověda a umění
- citáty významných přírodovědců
- filozofické aspekty přírodovědy

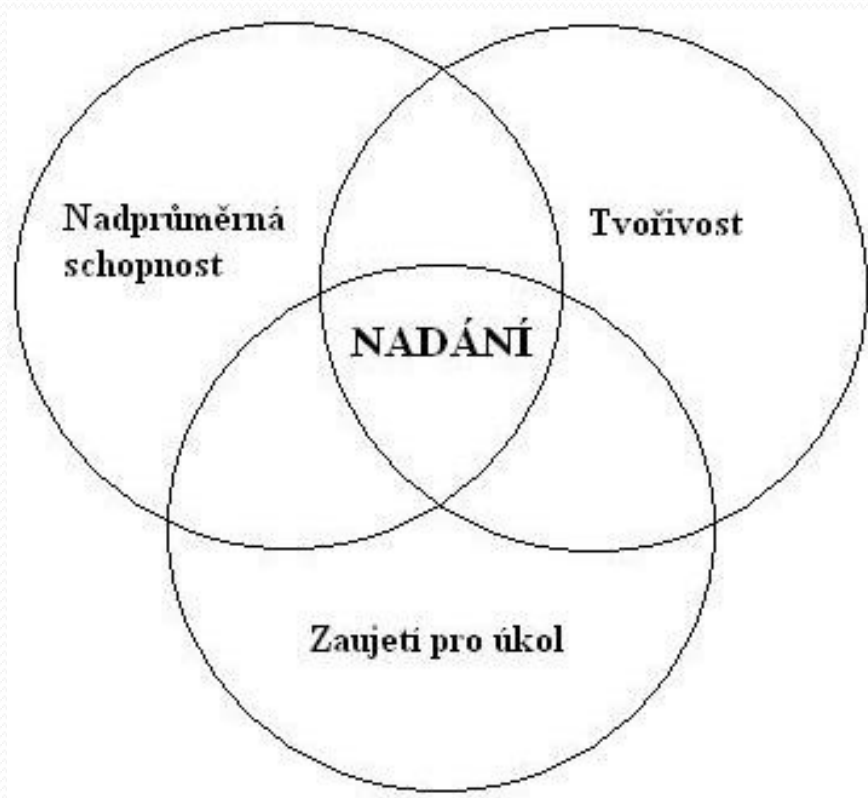
Zásady inovace výuky

- důraz na **aktivní úlohu** studentů,
- nutnost vyučovat předmět v **kontextu běžného života**,
- **propojování** – dříve naučeného s novými informacemi, nových informací se znalostmi z jiných předmětů (**interdisciplinární přístup**), s kontextem praxe v podnicích či s každodenními situacemi,
- podpora schopnosti **řešení problémů, diskuze, argumentace a týmové práce**,
- **individuální přístup** ke studentům,
- využívání **praktických cvičení a experimentů**.

Motivace a nadání

- Všechny modely nadání obsahují **motivaci**
- **Tříkruhová teorie nadání Josepha Renzulliho** - pro rozvoj nadání nutný považuje motivační prvek - nazývá jej „**angažovanost v úkolu**“ (task commitment).
- Mönksův model - nahrazuje angažovanost v úkolu obecněji „**motivací**“.
- Rozvoj nadání podle Mönkse závisí z velké části na **podporujícím prostředí** – ve školním prostředí, je problémem vysoký počet žáků ve třídách, který neumožňuje individuální přístup učitele.
- Péče o nadané vyžaduje vhodné podmínky – materiální i formální.

Renzulliho triadický model nadání

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

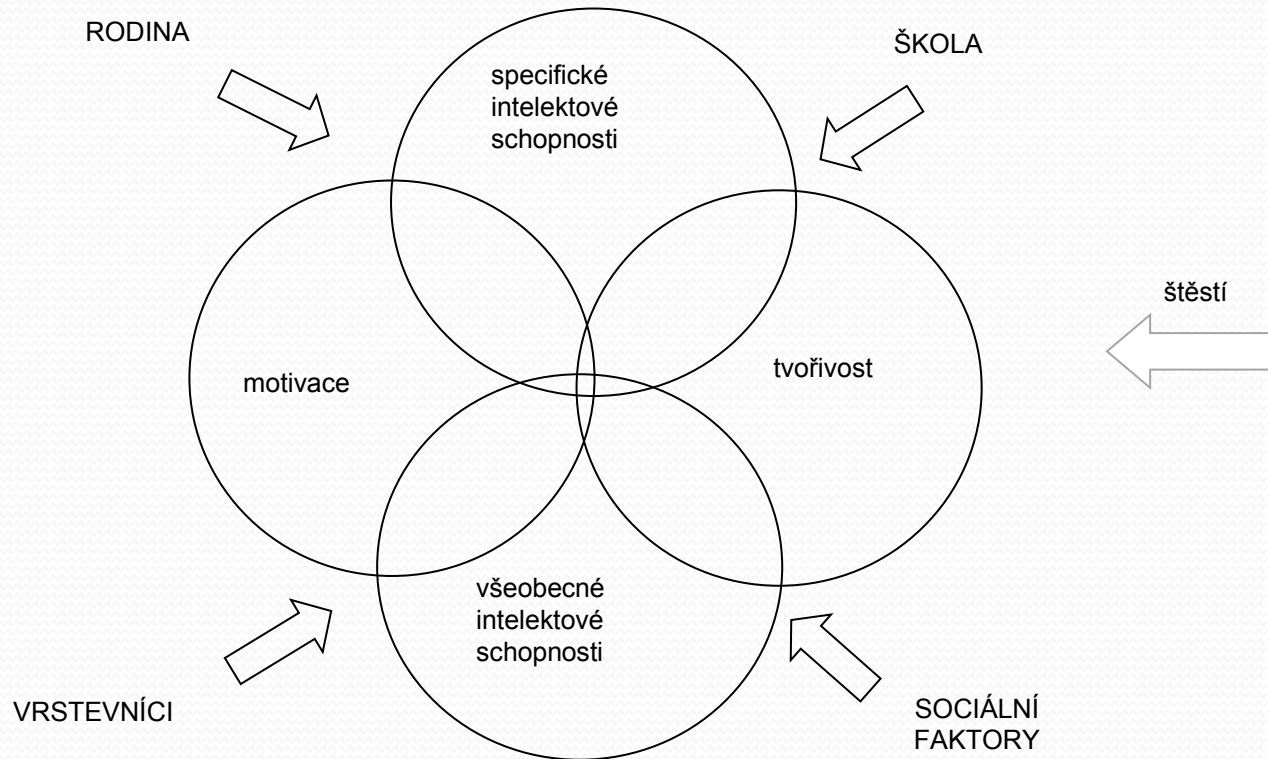

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

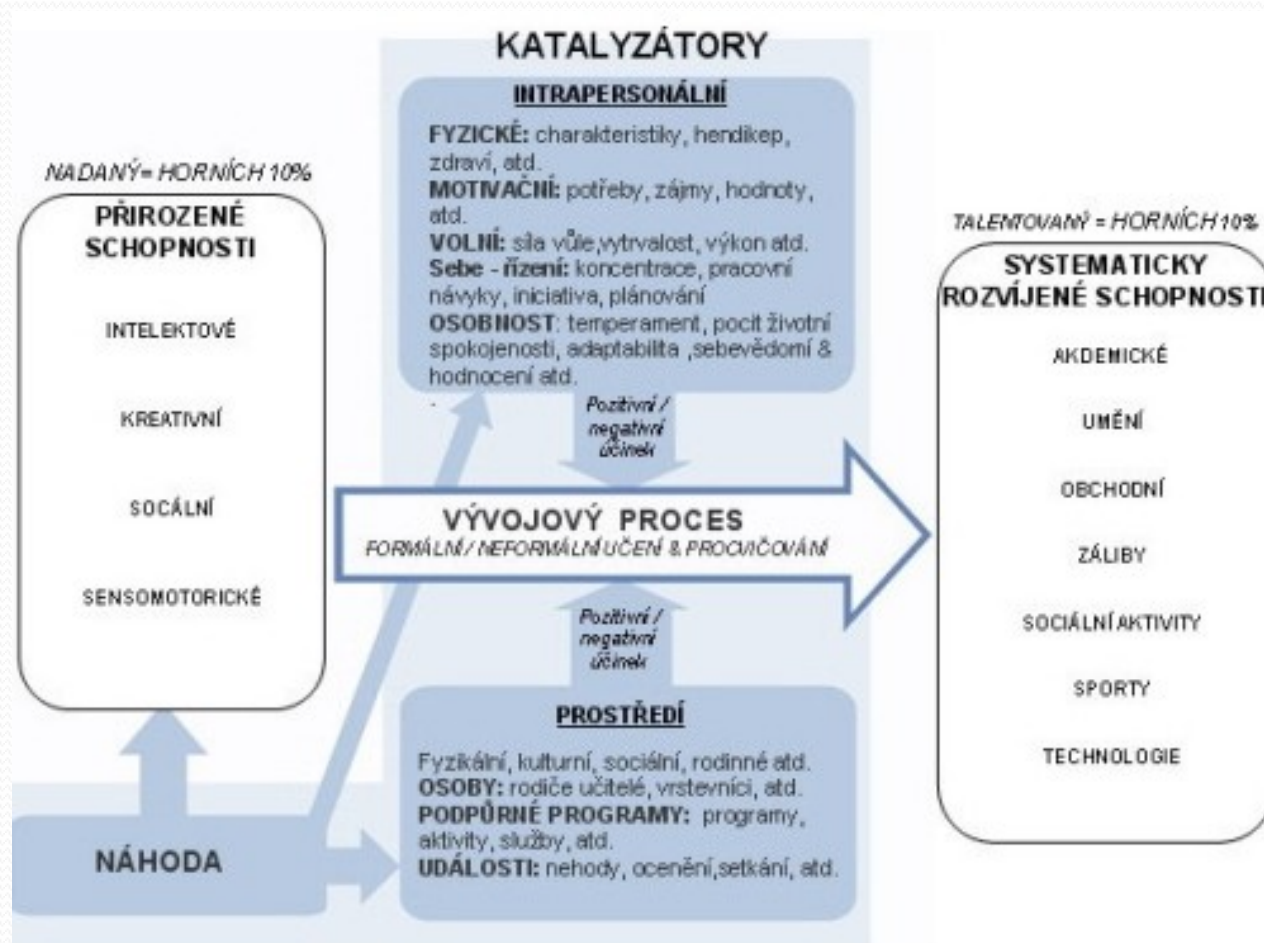
4 + 4 + 1 model E. Czeisela

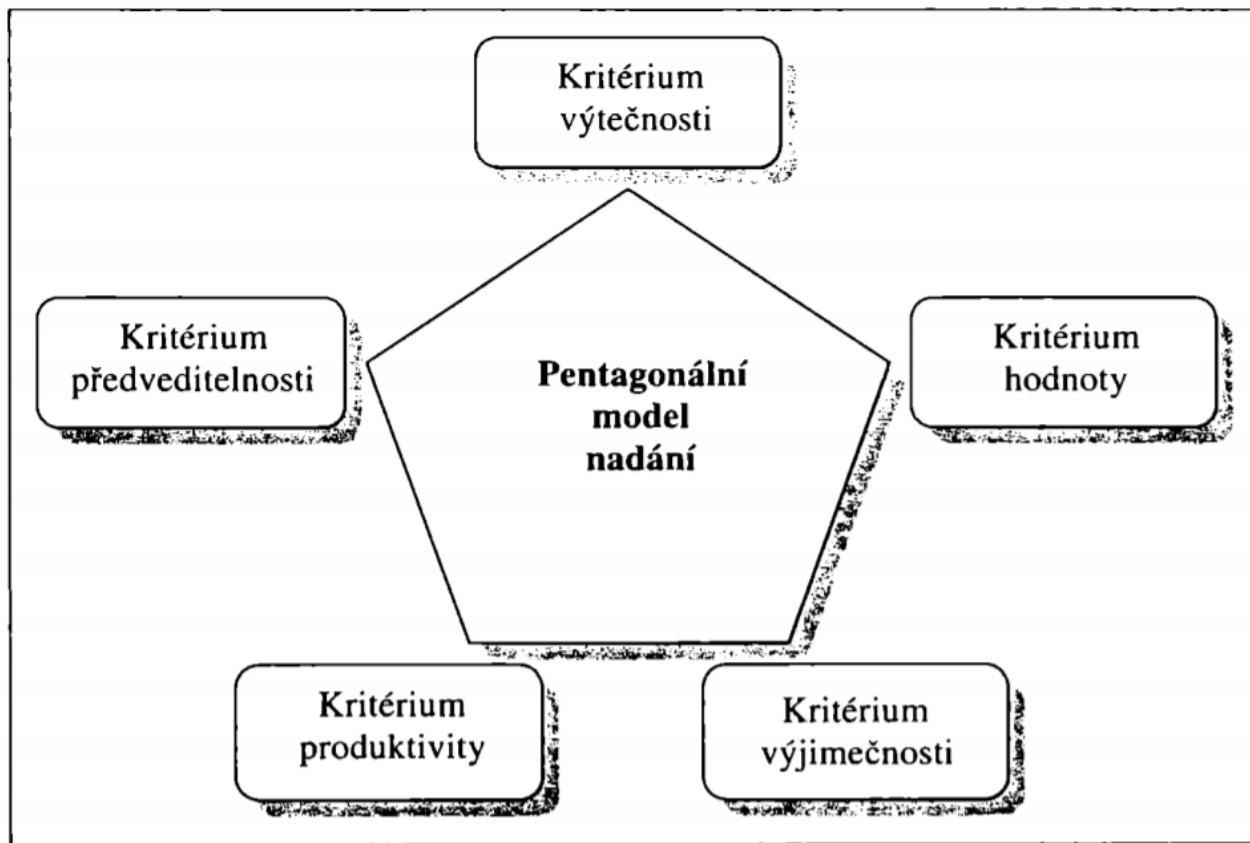
Hvězdicový model nadání A. J. Tannenbauma

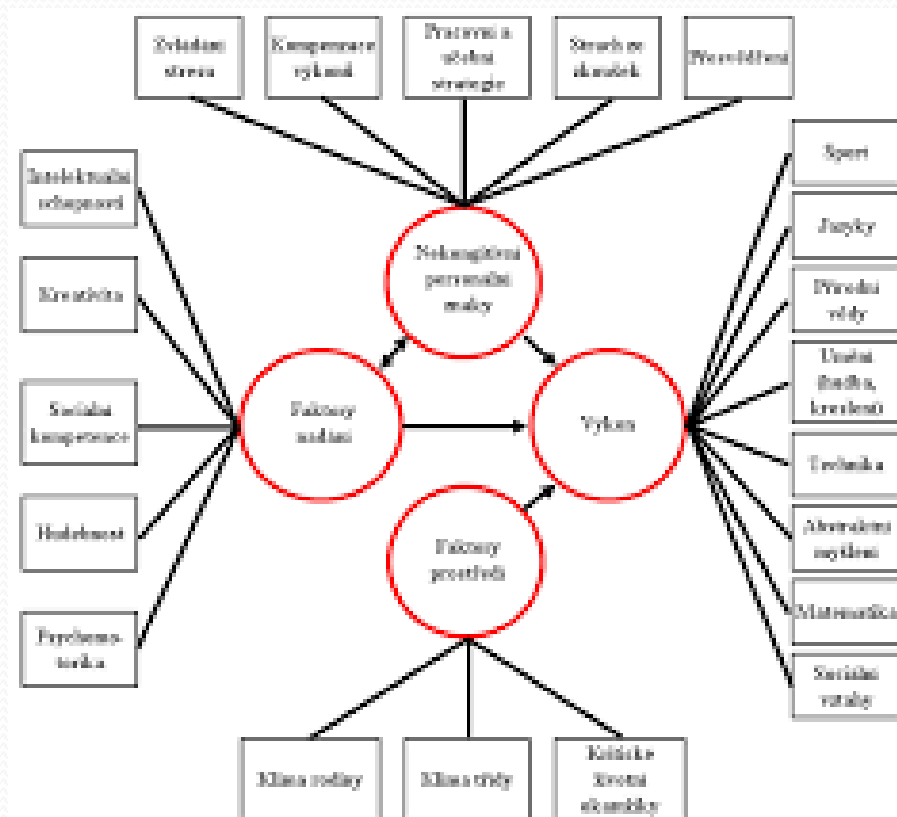
Diferencovaný model nadání a talentu - Gagného model

Pentagonální model nadání R. J. Sternberga

Mnichovský model nadání

Motivace nadaných žáků

- častý mýtus – nadané žáky není nutné motivovat
- opak - mimořádně nadaní žáci jsou obvykle úzce zaměřeni a jejich motivace je obtížná
- při motivaci je nutné přihlížet k celé řadě faktorů - disproporce ve vývoji nadaných žáků k nim také patří